



## Tamathali za Semi katika Mashairi ya Shaaban Robert

Badredden Salem

Department of Afro Asian Languages (Kiswahili), College of languages, University of Tripoli, Libya

### Maneno makuu:

Tafsida  
Takriri  
Tashbiha  
Tashhisi  
Tamathali za Semi  
Sitiari

### IKISIR

Makala hii inachunguza Tamathali za Semi katika mashairi ya Shaaban Robert katika kazi zake za fasihi za **Pambo la Lugha na Maisha Yangu na Baada ya Miaka Hamsini**.

Uchambuzi wetu ulijielekeza katika kuchunguza Uchambuzi wa Kifafanuzi tamathali za semi zinazojitokeza katika mashairi ya Shaaban Robert ndani ya vitabu teule na kwa kiasi gani msanii aliitumia.

Katika makala hii tumegundua kuwa msanii alitumia tamathali za semi kama mbinu ya kisanii kuwasilisha ujumbe kwa hadhira yake.

**Sitiari, Tafsida, Takriri, Tashbiha, Tashhisi,**

Tamathali za semi ambazo zimeonekana kutumiwa zaidi katika mashairi hayo ni sitiari, tashibiha, tashihisi, tafsida na takriri.

Mwandishi pia alilenga kutumia Tamathali za Semi katika katika ushairi wake ili kushughulikia baadhi ya masuala ya kijamii, kama vile ukatili dhidi ya wanawake na nafasi zao katika jamii. Hili ndilo lililofanya mashairi ya mwandishi kuwa na thamani ya kifasihi na kijamii,

namtindo wake kuwa na mvuto katika jamii, makundi mbalimbali ya jamii ya Watanzania.

### الاستعارات في قصائد شعبان روبرت

بدر الدين سالم

قسم اللغات الأفروآسيوية، كلية اللغات، جامعة طرابلس، ليبيا

### الكلمات المفتاحية:

الاستعارة  
التشبية  
التكرار  
التورية  
الجناس

### الملخص

تتناول هذه الدراسة تحليل الصور البلاغية في قصائد الشاعر شعبان روبرت من خلال قصيدة زخرفة اللغة وحياتنا بعد الخمسين عام ، و قد اعتمد الباحث في هذه الدراسة على المنهج الوصفي التحليلي من أجل وصف وتحليل الصور البلاغية الأكثر شيوعاً في أسلوب الكاتب والتي تم الوصول إليها عن طريق المنهج الإحصائي ، ومن خلال عملية جمع وإحصاء البيانات توصلت الدراسة إلى أن أكثر الصور البلاغية استخداماً في أسلوب الكاتب كانت : الاستعارة ، والتشبية ، والتكرار ، والتورية ، والجناس والتي استخدمها الكاتب لخلق إيقاع أو تعزيز المعنى في قصائده أو للتركيز في وصف الجو العام لقصائده أو الحالة الشعورية لها، كما كان الكاتب يهدف لتوظيف الصور البلاغية في أشعاره لأجل معالجة بعض القضايا الاجتماعية مثل العنف ضد المرأة ومكانتها في المجتمع وهذا ما جعل من أشعار الكاتب ذات قيمة أدبية واجتماعية ويكون أسلوبه مؤثراً في مختلف شرائح المجتمع التزاني

### Utangulizi

Tamathali za semi ni vifananisho au viwakilisho vya dhana fulani kwa dhana nyingine tofauti au zinazofanana. Ni usemi wenye kupanua, kupuuza, au kuubadilisha maana za dhahiri au za kawaida za

maneno ili kuleta maana maalumu ya kishairi iliyokusudiwa na mtunzi. Kwa mujibu wa Wamitila (2003), tamathali ya (za) usemi hutumiwa kuelezea fungu la maneno au hata neno ambalo limegeuzwa

\*Corresponding author:

E-mail addresses: [b.salem@uot.edu.ly](mailto:b.salem@uot.edu.ly)

Article History : Received 30 September 2023 - Received in revised form 04 February 2024 - Accepted 06 February 2024

maana yake ya kiurejelezi au asilia na kuwa na maana nyingine.

Kwa ujumla tunaweza kusema kuwa tamathali za semi ni vifananisho au viwakilisho vya dhana fulani kwa kutmia dhana nyingine toafuti au zinazofana nazo ambazo hutumiwa kwa lengo la kupanua, kupuuza, kubadilisha maanma za dhahiri au za kawaida ili kuwasilisha ujumbe na maana iliyokusudiwa kwa hadhira wa jamii mahususi. Senk.

### Lengo la utafiti.

Makala hii ililenga kuchunguza Tamathali za Semi katika mashairi ya Shaaban Robert katika kazi zake za fasihi za Pambo la Lugha na Maisha Yangu na Baada ya Miaka Hamsini.

Uchambuzi wetu ulijielekeza katika kuchunguza tamathali za semi zinazojitokeza katika mashairi ya Shaaban Robert ndani ya vitabu teule na kwa kiasi gani msanii alitumia

### Umuhimu wa Utafiti.

Umuhimu wa utafiti huu umejikita katika nyanja kuu nne; kwanza, utafiti huu utawasaidia wanafunzi wa elimu mitindo, wanaisimu na wanafasihi kuelewa jinsi na upekee na mwandishi katika uteuzi wa vipengele vya lugha kiisimu katika ujenzi wa kazi za fasihi hususani katika mashairi. Pili; utafiti huu utawasaidia wanafunzi na watafiti wengine kupata marejeo na pia ni changamoto kwa watafiti kufanya tafiti zaidi katika kazi za fasihi simulizi. Tatu; utafiti huu ni malighafi, kwani utatoa mchango katika historia ya fasihi simulizi hasa katika ushairi na hatimaye utatajirisha maktaba ya chuo. Utafiti huu utatoa mchango wa maarifa katika taaluma ya elimu mitindo na suala la jinsia kwa ujumla. Hivyo basi, utatumika kama marejeo kwa watafiti wengine.

**Sababu ya kuchagua mada ni:** kuchunguza tamathali za semi zinazojitokeza katika mashairi ya Shaaban Robert ndani ya vitabu teule na kwa kiasi gani msanii alitumia.

### Mipaka ya Utafiti.

Utafiti huu ulijikita katika kuchunguza tamathali za semi kama kipengele kimojawapo katika lugha. Ieleweke kuwashairi yaliyotungwa na kuandikwa na Shaaban Robert ni mengi hivyo mashairi yaliyochunguzwa ni mashairi ya Maisha Yangu na Baada ya Miaka Hamsini na Pambo la Lugha.

### Mbinu ya utafiti.

Katika makala haya, mtafiti alitegemea mbinu mbili. Katika mbinu ya utafiti, kifafanuzi hutumika kuelezea na kufafanua mada au dhana fulani kwa kina na undani zaidi. Hapa, mtafiti huzingatia kutoa maelezo sahihi, mifano, na ufafanuzi wa dhana ili wasomaji waweze kuelewa vyema suala linalojadiliwa. Kwa mfano, katika utafiti wa kisayansi, mbinu hii inaweza kutumika kuelezea matokeo ya majaribio kwa undani ili wasomaji wapate uelewa kamili wa matokeo hayo.

Mbinu za kitakwimu ni njia zinazotumika katika uchambuzi wa data ili kufanya tathmini, kupima mahusiano kati ya vipengele, na kutoa hitimisho lenye msingi. Hizi ni pamoja na mtihani wa t, uchambuzi wa variance (ANOVA), ukadiriaji, na mbinu nyingine ambazo husaidia kufasiri data kwa usahihi na mantiki. Mbinu hizi huwa na lengo la kutoa uhalisi na uhakika katika kufanya maamuzi au kutoa hitimisho katika utafiti.

### Tatizo la Utafiti.

Tatizo liko katika maktaba kukosa aina hii ya utafiti unaojikita katika kutoa utafiti kuchunguza utanzu mmoja wa fasihi katika mtindo wa mwandishi ili kuonyesha kiwango cha kuenea kwake katika kazi zake za fasihi na athari zake kwa mpokeaji.

### Utafiti uliopita :

KUCHUNGUZA TAMATHALI ZA SEMI KATIKA KUIBUA DHAMIRA KATIKA RIWAYA YA MBALI NA NYUMBANI. **TASNIFU ILIYOWASILISHWA IKIWA NI SEHEMU YA MASHARTI YA KUPATIA SHAHADA YA UZAMILI YA KISWAHILI FASIHI (M.A. KISWAHILI) YA CHUO KIKUU HURIA CHA TANZANIA. (2017) IMEANDIKWA NA MTAFITI :ISSA KHAMIS MBAROUK.**

Utafiti huu unahusu uchunguzi wa tamathali za semi katika kuibua dhamira katika riwaya ya Shafi Adam Shafi. Mbali na Nyumbani. Lengo kuu la utafiti huu lilikuwa ni kuchunguza matumizi ya tamathali za semi katika riwaya ya Mbali na Nyumbani (2013) ya Shafi Adam Shafi, ili kuona jinsi gani tamathali zimetumika kisanii katika kuibua dhamira katika kazi hii. Sampuli ya utafiti huu iliteuliwa kwa kutumia mbinu ya uteuzi wa madhumuni maalum, wakati ambapo data zilikusanywa kwa kutumia mbinu ya mapitio ya maandishi. Data zilichambuliwa kwa kutumia mbinu ya uchambuzi maudhui. Uchunguzi, uchambuzi na mjadala wa matokeo ya utafiti huu yaliongozwa na nadharia ya Simiotiki. Matokeo ya utafiti huu yameonesha kuwa, Shafi Adam Shafi ametumia tamathali za semi kama mbinu ya kintindo katika kuibua dhamira za kazi yake. Hii ni kusema kwamba Shafi Adam Shafi anaendelea kuitumia mbinu ya tamathali za usemi kama kibainishi chake cha mtindo katika kazi zake za riwaya. Riwaya ya Mbali na Nyumbani imeathiriwa zaidi na matumizi ya tashibihi ikifuatiwa na tashihisi na tamathali nyengine zimetumika katika kuongeza nguvu ya ufahamu wa riwaya hiyo.

Tafiti hizi mbili zinaafikiana kwa kuwa zinashughulikia somo la tamathali za usemi na zinafanana katika mbinu ya utafiti na utaratibu wa utekelezaji. Ama kuhusu tofauti, utafiti huu unatofautiana na utafiti wetu kwa kuwa unashughulikia somo la tamathali za usemi katika aina ya tamathali za semi. fasihi ambayo ni riwaya. Ama katika utafiti wetu, inajishughulisha na somo la tamathali za usemi katika ushairi. Tulichagua sampuli ya mashairi ya mashairi wa Kitanzania Shaban Robert, na tafiti hizo mbili zinachukuliwa kuwa ni utajiri wa utafiti katika nyanja ya ushairi. fasihi ya kiswahili na maktaba ya kiswahili.

### Uchambuzi wa data.

Msanii ametumia tamathali za semi kwa kiasi kikubwa katika mashairi yake kama mbinu ya kisanii katika kuwasilisha ujumbe kwa hadhira yake. Lengo kuu la kutumia mbinu hii ni kuifanya kazi ya fasihi iwe yenye kugusa hisi na hivyo kuathiri mwitiko kwa njia chanya na kwa hivyo kuipambanua kazi ya fasihi na kazi nyingine ambazo si za kifasihi. Miongoni mwa tamathali za semi zilizojidhihirisha katika utafiti wetu ni: sitioni, tasifida, tashihisi na takriri

Utafiti huu ulitumia mbinu wawili za ukusanyaji data ambazo ni; dodoso na majadiliano ya vikundi. Sampuli ya utafiti huu iliteuliwa kwa kutumia mbinu ya; madhumuni maalum, kimfumo na uteuzi wa nasibu takabishi.

## 2. Tamathali za Semi katika Mashairi ya Shaaban Robert

Msanii ametumia tamathali za semi kwa kiasi kikubwa katika

mashairi yake kama mbinu ya kisanii katika kuwasilisha ujumbe kwa hadhira yake. Lengo kuu la kutumia mbinu hii ni kuifanya kazi ya fasihi iwe yenye kugusa hisi na hivyo kuathiri mweitiko kwa njia chanya na kwa hivyo kuipambanua kazi ya fasihi na kazi nyingine ambazo si za kifasihi (taz. Mulokozi na Kahigi, 1979). Miongoni mwa tamathali za semi zilizojidhihirisha katika utafiti wetu ni: sitiari, tasifida, tashihisi na takriri.

**Jedwali 1: Idadi ya Tamathali za Semi Kiulinganshi**

Aina ya Tamathali ya Usemi	Jumla
Sitiari	57
Tasifida	61
Tashibiha	62
Tashihisi	72
Takriri	42
<b>Wastani wa tamathali katika mashairi</b>	<b>299</b>

Chanzo: Badredden.(2023)

Jedwali namba 1 linaonesha kuwa sitiari imejitokeza mara 57, tafsida mara 61, tashihisi mara 72, tashibiha mara 62 na takriri mara 42. Matokeo haya yanadhihirisha matumizi ya tamathali za semi katika mashairi ya Shaaban Robert. Sehemu ifuatayo inazijadili tamathali za semi zilizojitokeza katika mashairi ya Shaaban Robert kwa mifano kutoka katika muktadha wa mashairi husika.

**2.1 Sitiari**

Sitiari ni aina ya tamathali ya usemi ambayo hulinganisha vitu viwili bila kutumia vijanani (taz. Akiyaga na wenzake, 1982; Jilala, 2008; Omari, 2009). Sitiari ni moja ya tamathali za semi ambayo ilijidhihirisha katika mashairi ya shaaban Robert yaliyochunguzwa katika utafiti huu. Kwa mfano katika shairi la Amina Shaaban Robert anamfananisha marehemu mke wake (AMINA) na ua pale anaposema:

AMINA umejitenga, kufa umetangulia, Kama ua umefunga, baada ya kuchanua, Nakuombea mwanga, peponi kukubaliwa,

Mapenzi tuliyoifunga, hapana wa kufungua. Chazo: Shaaban Robert Katika Maisha Yangu na Baada ya Miaka Hamsini Uk. 4

Katika mfano huo mtunzi ametumia neno 'ua' kama sitiari ambapo anamlinganisha mkewe Amina na ua. Sifa za 'ua' ambazo ni uzuri, harufu nzuri na kuvutia zinahamishiwa kwa Amina. Aidha sifa kuu ya 'ua' ambayo ni kuchanua, kupendeza na kuvutia na hatimaye hufunga, kunyauka na kufa kisha kudondoka chini zimefananishwa na uzuri wa Amina ambaye amefikwa na mauti. Mtunzi anajaribu kutumika tashibiha kuonesha uzuri wa Amina kwa kutumia neno moja kuelezea sifa nyingi alizokuwa nazo Amina.

Mfano mwingine wa sitiari ni katika utenzi wa Hati ambapo msanii anasema:

Upishi mwema kujua,  
Na mume kumridhia,  
Neno analokwambia,  
Kwako itakuwa taa.

Chanzo: Maisha Yangu na Baada ya Miaka Hamsini uk.6-20 na Pambo la Lugha Uk. 36-49.

Katika mfano huo neno 'taa' limetumika kama sitiari kuonesha kuwa maneno ya mume ndiyo mwongozo wa mwanamke. Sifa za 'taa' kutoa mwanga palipo na giza na kuangaza zimehamishiwa katika maneno ya mwanaume ambaye anayatoa kwa mkewe. Mifano mingine ya sitiari ni kama vile;

Tumbo la rutuba,  
Umepewa kama huba,  
Uzai mama na baba,  
Kustawisha dunia.

Tumbo hili ni dhahabu,  
Huzaa wenye thawabu,  
Na wengine wa ajabu,  
Hupata kuzaliwa.

(Taz. Maisha yangu na Baada ya Miaka

Hamsini uk.16 katika ubeti wa 74).

Katika mifano hiyo tunaona kuwa tumbo lenye rutuba ni sitiari ambayo imetumika kurejelea tumbo la mwanamke. Tumbo la mwanamke linafananishwa na ardhi yenye rutuba ambayo huzaa mazao mengi. Kwa uhalisia mwanamke hawezi kuwa na rutuba bali kinachokuwa na rutuba ni ardhi hivyo katika muktadha huu tumbo lenye 'rutuba' limetumika kisitiari kumrejelea mwanamke na uzazi. Aidha katika ubeti wa msanii amelifananisha tumbo la mwanamke na 'dhahabu'. Kiuhalisia tumbo haliwezi kuwa dhahabu bali sifa za 'dhahabu' zinahamishiwa kwenye tumbo. Dhahabu ni kito cha thamani, chenye mvuto, kung'aa na kuvutia (taz. Jilala, 2008). Katika muktadha huu sitiari dhahabu imetumika kuonesha thamani ya tumbo la mwanamke ambalo huzaa watoto wa aina tofauti tofauti na kuongeza jamii.

Mifano mingine ya sitiari iliyojitokeza katika mashairi ya Shaaban Robert ni pamoja na:

- i) Hati iwe zumaridi (Maisha yangu na Baada ya Miaka Hamsini uk. wa 7 ubeti wa 9)
- ii) Hati hii ni lulu (Maisha yangu na Baada ya Miaka Hamsini uk. wa 7 ubeti wa 10)
- iii) Nakupa (hati) iwe hereni (Maisha yangu na Baada ya Miaka Hamsini uk. wa 9 ubeti wa 26)
- iv) Hati hii ni nuru (Maisha yangu na Baada ya Miaka Hamsini uk. wa 10 ubeti wa 29)

Katika mifano hiyo maneno zumaridi, lulu, hereni na nuru yanatumika kisitiari kurejelea hali ambayo imeandikwa kwa anile ya mwanamke. Hapa hati inafananishwa na ubora, thaamni na mwongozo katika maisha.

**2.2 Tasifida**

Hii ni aina ya tamathali ya usemi ambapo neno, kirai, kishazi au sentensi ambayo maana yake haitakiwi na haipendezi kutajwa hadharani; badala yake huondolewa na kuwekwa badala yake neno, kirai, kishazi au sentensi nyingine inayotumika kuelezea dhana ile ile (Senkoro, 2012; Wamitila, 2003). Wakati mwingine tasifida hujulikana kama usafidi. Tasifida zinakusudia kuficha maana halisi, kuburudisha, kupamba mazungumzo na kuwatenga watu wengine wasiohusika katika mazungumzo. Vile vile, tasifida hutumika kulinda maadili na heshima ya jamii, kuwatambulisha wazungumzaji wa lugha kimakundi na hata wakati mwingine kupotosha ujumbe wakati wa mawasiliano. Hivyo, tasifida ni ala ya utamaduni wa wazungumzaji wa lugha kupitia lugha wanayozungumza. Neno, kirai, kishazi au sentensi inapotumika kama tasifida hupoteza maana yake ya msingi na kuchukua maana ya ziada au maana husishi kitamathali. Tamathali za semi hutegemea na hutawaliwa kwa kiasi kikubwa na utamaduni wa wazungumzaji wa lugha. Tunapenda kusisitiza pia kwamba mara nyingi tasifida huonesha ustaarabu wa mzungumzaji au mhusika wa tendo la mawasiliano.

Katika mashairi ya Shaaban Robert tamathali hii ya usemi imejitokeza kwa mfano katika ubeti wa 33 ukurasa wa 25 katika Utenzi wa Hati (Maisha yangu na Baada ya Miaka Hamsini), msanii ametumia tasifida 'Neno analokwambia' badala ya kutaja mathalani hata kama mumeo atataka kufanya mapenzi nawe usimkatalie. Tazama ubeti hapa chini:

Upishi mwema kujua,  
Na mume kumridhia,  
Neno analokwambia,  
Kwako itakuwa taa.

Chanzo: Utenzi wa Hati (Maisha Yangu na Baada ya Miaka Hamsini)

Ubeti huu hasa mstari wa pili na wa tatu tafsida imetumika kama mbinu ya kupunguza makali ya maneno ya ujumbe mpana ambao baba alikusudia kumpatia binti yake. Baba hangeweza kusema waziwazi kuwa ni lazima kumkubalia mumewe kufanya mapenzi na kwamba ni muhimu kuonesha ufundi wa kufanya tendo la ndoa na mume wake. Hii inaonesha uwezo wa tamathali za usemi katika kuonesha pia umbali wa kijamii na kijinsia kiasi kwamba tunaona jinsi baba asivyoweza

kumweleza binti yake baadhi ya mambo kwa kutumia lugha ya kawaida.

### 2.3 Tashihisi

Tashihisi huvipa vitu uhai ambavyo kwa asili yake vitu hivyo havina uhai. Uhaishaji unaofanywa na tashihisi huvipa vitu visivyo hai uwezo wa kufikiri na kutenda kama binadamu (Senkoro, 2012; Wamitila, 2003). Mbinu hii imetumiwa pia na Shaaban Robert katika kuimarisha mtindo na fani ya mashairi yake katika vitabu teule. Mfano wa tashihisi katika mashairi ya Shaaban Robert ni:

- i) Dunia ina aibu (Maisha yangu na Baada ya Miaka Hamsini uk. 7 ubeti wa 6)
- ii) Itaongeza (Hati) uoni (Maisha yangu na Baada ya Miaka Hamsini uk. 9 ubeti wa 25)
- iii) Hati iweke moyoni (Maisha yangu na Baada ya Miaka Hamsini uk. 9 ubeti wa 26) na kadhalika.

Katika data hizi tunaona kuwa dunia imepewa uwezo wa kuwa na aibu, hati kuongeza uwezo wa kuona na hati kupata uwezo wa kuingia moyoni. Katika uhalisia sifa za kuona, kutenda na kuhisi ni za kibinadamu. Dunia haina uwezo wa kuona aibu na pia hati haina uwezo wa kutenda jambo. Uchunguzi wa kina katika utafiti umebaini pia kuwa tashihisi kama hizo hapo juu zilitumika kusawiri ujinsia hasa hususan tabia na mwenendo anaopaswa kuwa nao mwanamke.

### 2.4 Tashibiha

Tamathali hii inatofautiana kidogo sana na sitiari. Tofauti iliyopo baina ya aina hizi za tamathali ni kwamba wakati ambapo sitiari inalinganisha vitu bila kutumia viunganishi, tashibiha hulinganisha vitu kwa kutumia viunganishi (Senkoro, 2012). Mifano ya tashibiha zilizojitokeza katika mashairi ya Shaaban Robert ni pamoja na:

PANYA

Paka alitoka, uwanjani kujigamba,  
Kuwa ana mamlaka, na nguvu kama simba,  
Simba alicheka, akasema "Ewe pumba,  
Hulingani na paka, wataradhia usimba.

(Pambo la Lugha uk. 1)

Mfano huo unaonyesha matumizi ya tashibiha. Kwa mfano panya analinganisha nguvu zake na nguvu za simba kwa kutumia tashibiha 'kama'. Aidha, katika shairi la Amina msanii analinganisha kifo cha Amina na tabia ya ua kufunga baada ya kuchanua. Msanii anasema 'Amina umejitenga kufa umetangulia kama ua umefunga baada ya kuchanua'.

### 2.5 Takriri

Takriri ni tamathali ya semi inayohusika na urudaji wasilabi, neno, sentensi, wazo au aya nzima. Wataalamu wamebainisha aina mbalimbali za takriri kama vile takriri silabi, takriri neno, takriri sentensi, takriri ridhimu na takriri aya. Katika uchunguzi wake wa muziki wa kizazi kipya maarufu kama Bongo Flewa, Omari (2009) anabainisha kuwa katika muziki huo kuna matumizi ya takriri silabi, takriri sauti, takriri neno, takriri sentensi, takriri wazo na hata takriri mapigo kwa lengo la kuleta athari katika wazo au maana. Shaaban Robert katika shairi lake la Amina linalopatikana katika Maisha yangu na Baada ya Miaka Hamsini ametumia takriri wazo. Katika beti zote amezungumzia wasifu wa marehemu mke wake. Katika shairi hili kuna takriri mstari pia ambapo kituo 'Mapenzi tuliyofunga, hapana wa kufungua.' Dhima ya takriri hii ni kusisitiza umuhimu na nafasi ya mwanamke katika jamii. Vilevile, katika Utenzi wa Hati kuna takriri neno (tazama ubeti wa 99) katika Maisha yangu na Baada ya Miaka Hamsini ukurasa wa 35 na katika Pambo la Lugha ukurasa wa 49 katika utenzi huo ambapo msanii amerudia neno peke kuunda neno pekepeke.

## 3. HITIMISHO

Katika makala hii tumechambua na kujadili juu ya tamathali za semi amabzo zinajitokeza katika mashairi ya Shaaban Robert. Utafiti huu unegundua kuwa msanii anatumia tamathali za semi kama mbinu ya kisanii kuwasilisha ujumbe kwa hadhira yake. Tamathali za semi amabzo zimeonekana kutumiwa zaidi katika mashairi hayo ni sitiari, tashibiha, tashihisi, tafsida na takriri. Sehemu inayofuata

inachambua na kujadili kwa kina juu ya tamathali za semi na usawiri wa jinsia.

Kwa mujibu wa Mulokozi (1982), picha ya mwanamke kupitia matumizi ya lugha kama tamathali za semi, ushairi wa watunzi wake kama vile Shaaban Robert na Mwanakupona inaoneshwa kuwa ni kiombe mnyenyekevu asiyependa kupinga hali ya mambo kama yalivyo katika jamii yake na kama tukavyoona katika sehemu inayofuata; mwanamke amefanywa chombo cha kutimiza haja na tamaa za wanaume. Kwa hakika, ushairi wa Kiswahili unefanikiwa kuonsha hali halisi ya namna ambavyo udume ulivyopenyezwa kwa wanawake hasa wale wa tabaka la juu (taz. Mulokozi, 1982).

### MAREJELEO

- Akivaga, S.K. na Odaga, A.B. (1982). Oral Literature. Nairobi: Heinemann Educational Books.
- Jilala, H. (2008). 'The Artistic Uses of Metaphors in Constructing Meanings and Messages in New Generation Songs in Tanzania.' MA Dissertation (Unpublished), University of Dar es Salaam.
- KISWAHILI FASIHI (M.A. KISWAHILI) YA CHUO KIKUU HURIA CHA TANZANIA. (2017) IMEANDIKWA NA MTAFITI :ISSA KHAMIS MBAROUK.
- Mulokozi, M. (1982). "Protest and Resistance in Swahili Poetry: 1600-1885, In KISWAHILI Vol.49/1, Dar es salaam: TUKI.
- Mulokozi, M. and Kahigi, K.K. (1979). Kunga za Ushairi na Diwani Yetu. Dar es Salaam: TPH.
- Omari, S. (2009). "Tanzania Hip Hope Poetry as Popular Literature" Ph.D (Literature). University of Dar es Salaam.
- .Omari (2009). Bongo Flewa, Ph.D (Literature). University of Dar es Salaam.
- Salem, Badreddeen M. (2013) Usawiri wa Jinsia katika Lugha ya Mashairi: Mifano kutoka Mashairi ya Shaaban Robert, MA Dissertation (Unpublished), OUT.
- Senkoro, F.E.M.K (1982). The Prostitute in African Literature. Dar es Salaam. DUP.
- Shaaban Robert, (1967) Maisha Yangu Na Baada Ya Miaka Hamsini, Mkuki na Nyota Publishers, Dar es Salaam.
- Wamitila, K.W. (2003). Kamusi ya Fasih-, Istitlahi na Nadharia. Nairobi: Focus Publications Ltd.